

Raportarea fiscala în timp real – un salt catre o colectare eficienta a TVA

În contextul în care România înregistrează cel mai mare deficit la încasarea TVA din Uniunea Europeană (peste o treime din TVA nu se regăsește în visteria statului), raportarea fiscală în timp real devine mai urgentă ca niciodată. TVA ar trebui să fie ușor de colectat având în vedere că orice măsură fiscală aplicată asupra acestei taxe are efect imediat, vizibil direct asupra bugetului de stat. Cu atât mai mult cu cât în aceste zile se vorbește despre nevoia acută de bani pentru facilități și programe de susținere a afacerilor de către guvernele de pretutindeni și, mai cu seamă, despre cele oferite de Guvernul României, confruntat cu un deficit structural, ar trebui să se dezbata și o strategie de disciplinare a pieței și de întărire a colectării TVA.

Facturarea electronică a fost una dintre principalele măsuri adoptate de Italia, pentru a-și reduce decalajul dintre TVA încasat și cel colectat. De asemenea, începând cu 1 ianuarie 2017, operatorii italieni de TVA, care efectuează tranzacții cu amanuntul și alte activități similare, au putut opta pentru stocarea electronică sau transmiterea zilnică a datelor către Agenția de Venituri prin case de marcat telematice.

Portugalia a apelat, la rândul ei, la utilizarea datelor din facturi – inclusiv facturile pe hârtie, case de marcat și sisteme POS, pentru a detecta nepotrivirile și a identifica decalajul între încasarile din TVA și TVA declarată în facturile trimise de contribuabili către administrația fiscală. Aceasta este una dintre măsurile care au contribuit la o scădere a necollectării TVA în Portugalia de la 16% la 10%, din 2012 până în 2016.

Belgia a introdus în 2014, în legislația privind casele de marcat certificate, o soluție de combatere a fraudei bazată pe patru piloni: o soluție tehnică pentru securizarea datelor (prin care orice manipulare ulterioară a acestora să fie detectabilă); certificarea dispozitivelor în scopuri de securitate; înregistrarea tuturor dispozitivelor la autoritățile fiscale și un program de audit la fața locului.

În Rusia, orice bon fiscal poate fi verificat în timp real printr-o aplicație mobilă gratuită. Verificarea implică scanarea codului QR care, prin lege, trebuie să fie afișat pe fiecare bon. Dacă datele nu se potrivesc, pleacă automat o reclamație la fiscul rusesc. Și Slovacia folosește un sistem similar, prin care orice nepotrivire poate fi raportată administrației fiscale.

Polonia, la câțiva ani distanță, beneficiind și de unele exemple din alte țări, a supralicitat și, printr-un sistem de stimulare/sancțiune, dar și prin introducerea fișierului standard de raportare – așa numitul SAF-T, a reușit să își reducă decalajul de TVA cu o treime.

Desigur, administrații fiscale diferite au ales soluții diferite și modalități diferite de implicare în relația cu părțile interesate. Cu toate acestea, pentru majoritatea țărilor, adoptarea caselor de marcat electronice sau a fișierului standard electronic de raportare (SAF-T) a constituit un pilon important în strategia de disciplinare a pieței.

Unde este România și cum ar trebui să acționeze?

În România, administrația fiscală lucrează de ceva vreme la implementarea și conectarea aparatelor de marcat electronice, care ar permite raportarea în timp real către autoritățile fiscale a informațiilor privind vânzările către populație. Cum primul termen de conectare a caselor de marcat la serverele ANAF a fost depășit, 30 septembrie 2020 era data anunțată oficial pentru marii contribuabili, calendarul stabilit nu mai sta în picioare. Ministerul de Finanțe a anunțat deja intenția de suspendare a contravențiilor aplicabile pentru nerespectarea obligației de conectare la sistemul informatic al ANAF pentru o perioadă de 3 luni.

Măsura este binevenită pentru mediul de afaceri dacă ne gândim la dificultățile practice legate de dezvoltările de soft și exercițiile de testare care să permită raportarea unor date corecte. Cele trei luni de răgaz ne oferă posibilitatea de a sugera administrației fiscale o strategie care, așa cum vedem și la nivelul altor state, să vizeze interpretarea corectă a datelor ce vor fi colectate în timp real de la contribuabili. De exemplu, analizele să aibă în vedere informațiile privind TVA colectată pe cote și număr de tranzacții. În acest fel, se vor putea identifica anomaliile bazate pe comparații privind vânzările efectuate de operatorii economici care activează în același domeniu și au un volum comparabil de activitate, comparații privind vânzările efectuate de același contribuabil într-un anumit interval de timp sau corelarea datelor din raportul Z cu deconturile de TVA.

Tot de ceva vreme, administrația fiscală a anunțat intenția de a introduce și în România fișierul electronic standard de raportare SAF-T, una dintre măsurile menite să faciliteze autorității fiscale accesul, în timp real, la tranzacțiile derulate de contribuabili și, implicit, să le identifice pe cele care prezintă un risc ridicat de fraudă. În același timp, pe termen mediu și lung, SAF-T ar trebui să ușureze procedura de control fiscal, atât pentru ANAF, cât și pentru contribuabil.

Pe termen scurt, estimăm că tranziția către SAF-T va genera complexitate pentru mediul de afaceri. Firmele ar trebui să se gândească de pe acum la aspectele tehnice care țin de adaptarea soluțiilor de IT folosite pentru furnizarea datelor solicitate, dar și de cum le vor comunica către ANAF. De asemenea, recomandăm ca societățile să își revizuiască intern modul în care își identifică din punct de vedere fiscal tranzacțiile derulate, pentru a depista eventualele erori de aplicare a tratamentului fiscal, care, evident, ar fi de dorit să fie corectate înainte de raportare.

Oficialii Ministerului de Finanțe au anunțat recent și inițiativa de implementare a facturii electronice cu număr unic de înregistrare, care ar trebui să se contureze undeva la începutul anului 2022 și care este o altă măsură testată cu succes în perimetrul UE de către autoritățile italiene.

Nevoia de digitalizare a administrației fiscale și beneficiile automatizării în lupta cu fraudă de TVA sunt evidente. Soluțiile ar putea fi identificate în rândul celor deja testate de alte administrații fiscale, principalul obiectiv fiind acela de a depista în timp util anomaliile generate de eventualele nedeclarări fiscale. Dar, ca pentru orice reformă, e nevoie de timp și tact în implementarea unor măsuri eficiente, așa cum am observat și în cazul altor state, în care măsurile au fost clar comunicate, procedurile au fost exersate, iar intervalul de timp de probă și calendarul de implementare au fost destul de generoase. Rusiei, de pildă, i-au trebuit trei ani ca să implementeze scanarea în timp real a bonurilor fiscale. Polonia experimentează și acum, la 4 ani de la introducerea raportării – ultima structură de fișier SAF-T impusă contribuabililor de la 1 octombrie 2020 nu este scutită de provocări și dificultăți în conformare.

În concluzie, reforma necesită timp și strategie, dar, mai presus de acestea, o colaborare strânsă între autorități și

mediul de afaceri, astfel încât să permită dezvoltarea și implementarea cu succes a unor instrumente eficiente în lupta împotriva evaziunii fiscale.

”